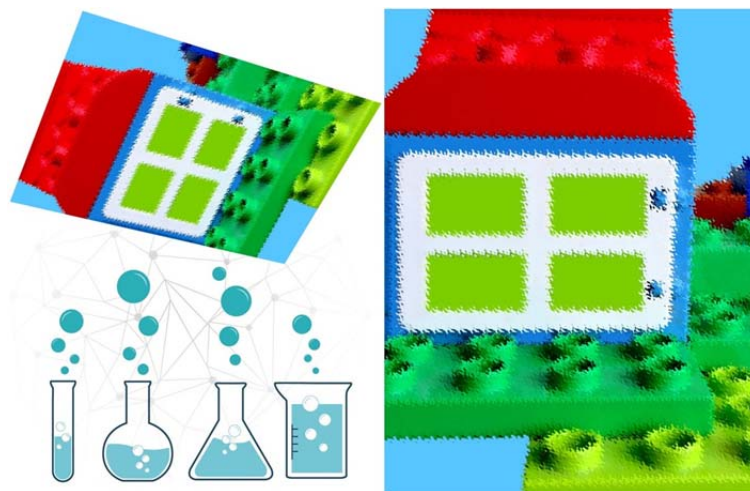

БЕЗБЕДНИ ИГРАЧКИ

Студија за состојбата со играчките и нивната безбедност во Македонија

**Хемиски безбедни по здравјето играчки
во Република Македонија**

Издавач: Здружение на граѓани
НОВИНАРИ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА - Скопје
Адр: Венијамин Мачуковски 2а-3/16, Скопје
Тел/факс: 02/ 2461308
Уредник: Наташа Доковска
Соработник: Гордана Мицова Несторовска
Лектор: Столе Спировски
Графичко обликување и печатење: Некст Принт
Инфо: www.jhrmk.org електронско издание
ИСБН 978-9989-881-10-7

Скопје, ноември 2018 г.

Издавањето на овој прирачник е помогнато од Глобален Еколошки
Фонд Програма за Мали Грантови <http://sgp.undp.org>;
<http://gefsgpmacedonia.org.mk>

„Ставовите искажани во оваа публикација се на авторите. Тие не ги
одразуваат гледиштата и мислењата на Глобалниот еколошки фонд
или Програма за развој на Обединетите нации.“

Кратенки:

ЕУ - Заедница на Европската унија - Европска унија

ОЈЕУ - Службен весник на ЕУ

2009/48 / ЕС - Директива за безбедност на играчки

МСП - Мали и средни претпријатија

ЈЗУ - институти / институти за јавно здравје на Македонија. Институциите вклучени во превенција на болести и промовирање на здравјето преку социјална и медицинска организација, епидемиолошка и микробиолошка активност.

CEN - Европски комитет за стандардизација

ASTM - Американското друштво за тестирање и материјали

CPSC - У. С. комисија за безбедност на потрошувачите

ФДУ - У. С. Администрација за храна и лекови

СФРЈ - Социјалистичка Федеративна Република Југославија

EN71 - Европски стандард за безбедност на детските играчки се содржани во стандардите:

Стандарди EN 71: 1-11

DEHP-di (етилхексил) фталат BBP-бутил бензилфталат DBP-ди-н-бутил фталат DINP-ди-Iso-нонил фталат DIDP-ди-изодецил фталат DNOP-ди-н-октален фталат

СЕ ознака - кратенка од Conformité Européenne, која е изјава дека производителот на играчки ги исполнува сите потребни безбедносни барања. За разлика од стандардите за квалитет, СЕ ознаката е задолжителна и се однесува на безбедноста на користење на вашиот производ. ЕЕА - Европска економска област

ЕЗ - Европско законодавство

ЕК - Европска комисија

RAPEX - Системот за брзо алармирање на ЕУ за сите опасни потрошувачки производи, со исклучок на храна, фармацевтски и медицински помагала. Европската унија разви систем за брзо известување (RAPEX) кој ги вклучува производителите, трговците на мало, дистрибутерите, потрошувачите и, се разбира, властите, кои имаат за цел да го реагираат веднаш штом ќе детектираат производи што можат да му наштетат на здравјето и безбедноста на потрошувачите

CEN - Европски комитет за стандардизација

ПВЦ - пластика поливинил хлорид

Содржина:

1. Вовед во студијата
2. Проблеми со безбедноста на играчките во Македонија
3. Играчките низ историјата
4. Играчки во Македонија
 - 4.1 Безбедност и дефинирање на играчки
 - 4.2 Законска регулатива за играчките
 - 4.3 Обележување на играчки
 - 4.4 Воведувањето на CE ознаката
 - 4.5 Проценка на усогласеност
 - 4.6 Кинески прописи
 - 4.7 Европски регулативи
 - 4.8 Стандарди за безбедност
 - 4.9 Што е забрането во ЕУ и е одобрено во Македонија
5. Препораки и заклучоци
6. 15 совети за безбедни играчки

1. Вовед

На ниво на ЕУ постои закон за заштита на потрошувачите и за производствената и хемиска безбедност, а сите производи увезени од земји надвор од ЕУ мора да се усогласат со овие прописи. За многу потрошувачи, производители и за законодавството на овие земји, овие регулативи се тешки за разбирање. Во исто време се дел од „acquis“, но мора да се применливи и за новите и за потенцијални членови.

Од друга страна, безбедноста на хемиските производи е од најголема важност за потрошувачите, бидејќи небезбедните производи можат да предизвикаат сериозни здравствени проблеми, па дури и смрт. Децата се почувствителни на изложеност на опасни материи и на небезбедни производи.

Оваа студија се занимава со проблемот на недостаток на знаење меѓу потрошувачите, производителите и носителите на одлуки и го појаснува правото на ЕУ во областа на хемиската безбедност на производите.

Со идентификување на најдобрите практики, проектот „Хемиски безбедни по здравјето играчки во Република Македонија“ ќе придонесе за зголемување на заштитата на потрошувачите и за подобрување на дијалогот меѓу производителите, потрошувачите и носителите на одлуки.

Играчките и игрите се од витално значење за развојот на децата. Производителите се одговорни за безбедноста на нивните производи, а увозниците, овластените тела и јавните институции се одговорни за увозот и извозот на играчки во ЕУ и треба да обезбедат исполнување на сите безбедносни барања.

ЕУ има околу 80 милиони деца на возраст под 14 години, а околу 2000 компании, главно МСП, кои вработуваат директно над 100 000 луѓе во секторот за играчки. Играчките, историски докажано се многу важни за човековиот живот. Може да се каже дека играчките се исто толку стар производ колку и човештвото, и дека тие нè придружуваат низ целиот живот.

Безбедноста на играчките за здравјето на децата е неопходна. Сепак, со развојот на хемиската индустрија и примена на нови синтетички материјали наместо природните, ситуацијата почна да се менува радикално. Како резултат на тоа, се јавува проблем со еколошката безбедност. Многу важен чекор е да се обезбеди сигурност при донесување на новите, официјални стандарди во безбедноста на играчките. Тие се од витално значење, поради примената на нови материјали и при воведувањето на нови производни процеси кои, де факто, постојано се развиваат.

Внатрешниот пазар на ЕУ позитивно придонесува за развојот на секторот и заштитата на потрошувачите во сферата на безбедноста и почитувањето на правилата.

Новите директиви за безбедност на играчките имаат зголемени барања за безбедност со цел да се обезбеди највисоко ниво на заштита за децата. Овие директиви, исто така, можат да ги подобрат постоечките правила поврзани со производителите на реклами и увозот во ЕУ со цел да се намали бројот на несреќи предизвикани од играчки и да се постигнат долгорочни здравствени придобивки и безбедност.

Денес, најважните трговски партнери на Европа во областа на играчките се САД (за извоз) и Азија (за увоз). Една од главните можности за индустријата на играчки е извозниот потенцијал на висококвалитетни европски производи кои Европската комисија ги поддржува преку подобрување на пристапот до пазарот во други земји.

Директивата на ЕУ за безбедност на играчки (2009/48 / ЕС) беше објавена во "Службен весник на Европската унија (ОЈЕУ) на 30 јуни 2009 година. Оваа директива наметнува нови одговорности за производителите, увозниците и трговците на мало со играчки кои се наменети за продажба на Европската пазарот. Новите мерки се применуваат од јули 2011 година. Од големо значење за компаниите да ги разберат своите обврски и да делуваат соодветно, доколку сакаат да го заштитат својот бизнис.

Според член 18, од Директивата за безбедност на играчки „производителите пред да ја пуштат играчката на пазарот треба да извршат **проценка на безбедноста** врз основа на анализа на хемиски, физички, механички, електрични, запаливи, радиоактивни параметри кои се опасни за здравјето на децата и претставуваат потенцијална изложеност кон нив." Дел од Директивата со која се регулира употребата на хемикалии во играчки стапи на сила на 20 јули 2013 година.

Пазарот со детски играчки е еден од најактивните пазари во развој на глобално и на национално ниво. Хемиската безбедност на играчките треба да биде приоритет на национално и локално ниво. За жал, фактичката ситуација е сосема поинаква. Еден од најголемите проблеми кај модерните играчки е примена на нови синтетички материјали наместо природни.

2. Проблеми со безбедноста на играчките

1. Производителите обично се заинтересирани само за добивка и честопати откриваат само по неколку токсични супстанции, а не сите!;
2. Производителите и продавачите користат правни дупки и недостатоци на стандарди за квалитет и за рекламирање при што на пазарот има производи со „сомнителен“ квалитет.
3. Продажба на играчки и други производи од кинески и од други производители во земјите во транзиција. Недостаток на знаење кај производителите и дистрибутерите и недостаток од квалификуван персонал.
4. Недостаток на редовна и темелна контрола на квалитетот на играчките. Во многу случаи, националните надзорни органи се потпираат само на документацијата на увозникот.
5. Експертската проценка на играчките се одвива само на барање на производителите, продавачите и / или потрошувачите. (Тоа треба да биде задолжително).
6. Играчките најчесто се увезуваат во мали количини од различни дистрибутивни компании и затоа честопати се успева да се избегне постапката за сертификација.
7. Низок степен на знаење кај луѓето за потенцијалните ризици по здравјето на децата.

Според Законските регулативи на Република Македонија, детска играчка е секој производ или материјал произведен и наменет за играње на деца на возраст помала од 14 години. Истата може да биде пуштена во промет само доколку не ја загрозува безбедноста и здравјето на децата или на трети лица, доколку се користи на планираниот/ предвидениот начин. Секоја играчка, имајќи го во предвид рокот во кој играчката може да се користи, пред нејзиното пуштање во промет мора да ги исполнува основните безбедносни и здравствени услови пропишани со закон. (Под „пуштена во промет“ се подразбира и продажба и бесплатна дистрибуција на играчката). Доколку детските играчки не ги исполнуваат основните безбедносни услови во однос на физичките, механичките, хемиските, електричните и хигиенските својства, истите не смеат да бидат пуштени во промет. Тие не смеат да содржат радиоактивни елементи или супстанции. Својствата кои смеат/не смеат да ги содржат играчките се пропишани од страна на Министерството за Економија во согласност со Министерството за здравство.

Со цел да се намалат ризиците при користење на детските играчки, а во врска со безбедносните и здравствените услови, играчките мора да се означени со соодветни јасно видливи писмени предупредувања и опомени.

Секоја играчка која ќе се најде на пазарот (биде пуштена во поромет) мора да содржи декларација на која ќе има податоци кои се вистинити, јасно видливи и читливи, напишани на македонски јазик и кирилско писмо. Можно е и истовремена употреба, покрај македонскиот јазик декларацијата да е на друг јазик со знаци лесно разбирливи за потрошувачот. Според законот за заштита на потрошувачи во декларацијата мора да ги содржи следниве податоци:

- назив на производот, односно име под кое производот се продава,
- состав на производот,
- начин на одржување на производот,
- начин на употреба на производот,
- индустриски дизајн, трговска марка или ознака на производот, (ако се смета како битен елемент на производот),
- дата на производство и рок на употреба, (доколку е истото пропишано),
- фирма и седиште на производителот, односно на трговецот, доколку има своја трговска марка за производот и се претставува како производител, а за увозните производи и фирма и седиште (полна адреса на увозникот) , како и земјата на потекло,
- предупредување за можна опасност при употреба, (доколку постои опасност),
- изјава на производителот за постоење на изменети својства на производите, состојки на деловите и додатоците, односно за какви измени се работи и
- изјава на производителот за усогласеност на производите со пропишаните услови.

За податоците од декларацијата за увозните производи одговорен е увозникот.

Содржината на декларацијата за одделни производи или група производи ја пропишува министерот надлежен за соодветна област.

Граничната санитарна инспекција издава дозволи за увоз на играчки, само откако примероците се подложени на анализа во институтите и центрите за јавно здравје во Македонија или кај некои други овластени институции. Ова се однесува за производи од странство. Слични хемиски анализи на увезените играчки и на оние на домашните производители се вршат во лаборатории овластени од Министерството за здравство. Најголема опасност е тоа што играчките што се повлечени од продажба во земјите на ЕУ често може да се најдат на пазарите каде што контролата може да се избегне. Таквите производи обично немаат декларација.

Безбедноста на играчките е под јурисдикција на „Правилникот за детски играчки во Македонија“, каде се вели дека играчките за доенчиња може да се направат само од материјали што можат да се дезинфицираат или варат, без промена на квалитетот. Овие играчки мора да бидат дизајнирани така што децата не можат да ги проголтаат и да стават во носот или увото. Играчките за доенчиња не смеат да бидат помали од 3 см

во дијаметар и 6 см во должина, а ако се составени од повеќе компоненти кои можат лесно да се расклопат, нивниот најмал дел не смее да биде под овие димензии.

Во смисла на конструкција, играчките мора да ги исполнуваат следниве услови:

- да не содржат остри рабови што може да ги повредат бебињата или малите деца.
- да бидат полирани или обложени со боја и лакови (дрвени играчки и дрвени делови за играчки),
- електричниот напон во играчките што се напојуваат со електрична енергија да не надминува 24 V.
- детските играчки не смеат да се обоени со пигменти базирани на кадмиум, жива, селен, олово, арсен и хромат.

Целта на оваа студија е да им помогне на потрошувачите да бидат информирани што треба да знаат при купување играчки за деца. Од друга страна, носителите на одлуки треба да ги исполнат соодветните услови за етикетирање на играчки, но информативната кампања за сите засегнати страни треба да продолжи со повеќе информации и сознанија за опасностите од токсични хемикалии во играчките. Исто така, неопходно е да се започне со лобирање, Владата и производителите да ги заменат токсичните хемикалии во играчките и да го забранат производството, увозот и дистрибуцијата на опасни играчки.

Безбедноста и квалитетот се примарна грижа за потрошувачите, особено за родителите кои купуваат играчки и други производи поврзани со децата. Во исто време, домашните и меѓународните стандардни регулативи имаат за цел да обезбедат поголема безбедност за децата и да станат помалку проблематични, вклучувајќи препораки од:

- Европска директива 2009/48 / ЕС за безбедноста на играчките
- Европскиот комитет за стандардизација (CEN)
- Американското друштво за тестирање и материјали (ASTM)
- Комисијата на САД за безбедност на потрошувачки производи (CPSC)
- Администрацијата на САД за храна и лекови (ФДА)
- Други меѓународни стандарди и регулативи, како оние во Азија, Австралија, Латинска Америка и Јапонија.

3. Играчките низ историјата

Развојот на денешниот поим за играчките потекнува од средината на 16 век, а за еден од првите конструктори се смета Рене Декарт кој изработил механичка фигура на млада девојка, за да го прикаже сопственото сфаќање за луѓето како совршени машини. Истражувањата за развојот на играчките покажуваат дека играчките ретко се споменуваат во историските прегледи и во споредбените студии на различните култури. Тоа не значи дека во минатото не постоеле работи со кои се играло. Англискиот социолог Брајон Сатон Смит тврди дека од дамнешни времиња, во племенските друштва, за девојчињата се правеле кукли, а за момчињата лак и стрела. Децата си играле со кал, гранчиња и каменчиња и од тоа правеле куќички. Првобитното сфаќање на играта видливо е и денеска: покрај толку скапоцени акциони херои и видео игри, децата и понатаму си играат во песок и кал.

Почетокот на употреба на играчките, социолозите ја објаснуваат со општествениот карактер: тоа е дел од воспитувањето кое што го спроведувале возрасните во комуникацијата со децата. Играта која преовладувала низ историјата била игра меѓу децата, а не игра со играчки. И покрај тоа што и денешните деца повеќе би сакале да си играат со врсници, често се приморани да играат само со своите играчки. Колку се родителите побогати, толку е почеста и појавата: преку скапи играчки децата да се држат во домот и да играат „безбедно“, наместо да се дружат низ небезбедни улици. Поради поинаквото планирање на семејството денеска децата се единци или пак разликата во години помеѓу браќата и сестрите е голема, па и начинот на игра е поинаков во однос на децата од времето на создавањето на цивилизацијата.

Педагогијата на Џон Лок

Тоа што го знаеме за играчките од тој период обично е поврзано за возрасните и за верските обичаи, иако има докази дека во некои прилики користените сакрални предмети дополнително им биле подарувани на децата за да си играат со нив. На пример мала изделкана дрвена фигура која го претставува Стариот Човек – Господ на јужноамериканското племе Кадавео, децата можеле да ја користат како играчка. Змејот или маската исто така претставувале дел од верските обреди, а децата понекогаш ги користеле како играчки. Измислувањето на работи кои што се користеле исклучиво за играње на децата не било вообичаено т.е. играчките не се доживувале како составен дел за растење и воспитување во општеството.

Дури постепено во 17, а во потполност во 18 век, некои учители почнуваат да ја признаваат детската игра и играчките како подобно средство за едукација. До тогаш самиот израз играчка се употребувал за да се означи производ без поголема вредност - тој не бил толку поврзан за децата колку за ефтини предмети и непотребни дребулии. Збор играчка денеска има задржано нешто од тој традиционален призвук на неважност и тривијалност. Англичанецот Џон Лок е заслужен играчките да не се третираат како безвредни дребулии туку како потреба децата да се забавуваат и да се образуваат. На Лок

му се препишува популаризацијата на коцки со букви кои што подоцна станале познати како Локови коцки, а се користеле за описменување. Локовата работа со играчките била водена од идејата децата да се тргнат од улицата, бидејќи се сметало дека тоа е место на грубост и пороци.

Постојат докази дека подвижните машини се користеле како панаѓурска и циркуска атракција за забава на елитата. Од 1400 г. до 18 век започнува нивно производство. Изумите кои ги забавувале децата, но и постарите, биле: подвижни патки што квакаат, овци што блеат, кучиња што лаат, различни фигури што свират и различни музички инструменти, мали птици што пеат и скокаат од кутија, цуцести макети во кои се отсликуваат селските занаети, кукли што ја викаат мајката...

При крајот на 18 век почнува далеку посериозниот пристап на правење поучни играчки и игри, како на пример картите за учење географија, историја и астрономија. Сложувалките се измислени во 1760, со цел да го олеснат учењето на основните операции: собирање и одземање. Производителите на овој тип на играчки ги рекламирале производите со слоганот „спојте го корисното со забавното“. Во наредното столетие е започнат развојот на меѓународната трговија со играчки, а производителите биле сместени во Англија и Германија. Според зборовите на Џон Бруер, историчар од Јеил: „снабдувачите таквите играчки ги продавале многу повеќе од забавните предмети. Тие продавале одреден општествен морал кој ја нагласувал вредноста, чесноста и индивидуалноста.“

Во втората половина од дваесетиот век, започнува технолошко забрзување кое што ќе се одрази и на производството на играчки и од нив ќе се направи посебна индустрија. Потрошувачкото општество, култот за Божиќните играчки и Дедо Мраз во комбинација со современите технички достигнувања како што се видео игрите и компјутерите, ги донесе играчките на пиедестал за кој Декарт, Лок и Фребел не можеле ниту да сонуваат.

4. Играчките во Македонија

4.1 Безбедност и дефинирање на играчки

Во Македонија, години наназад, увозот на стоки и на производи се одвива од Азија и од Европската унија. Во недостаток на цврста и спроведлива законска регулатива за општа безбедност, станавме депонија на периферијата на Европа.

Зошто релевантните институции како што се пазарниот инспекторат и Министерството за здравство се инертни?

Ако е за утеха, ситуацијата во Македонија не е поинаква од состојбата во земјите од регионот. Некогашните играчки, се заменети со видео игри со насилство, а на пазарот на играчки, во продавниците и тезгите и натаму има играчки што можат сериозно да ги загорзат животот и здравјето на децата, а воглавно се произведени во Кина.

Во Македонија во моментов има 17 фирми кои се регистрирани за увоз на играчки кои се занимаваат со таа дејност, а 7 повеќе од пред 5 години. Од нив само 4 фирми ги увезуваат дваесетте светски познати брендови на играчки кои ги исполнуваат Европските стандарди за безбедност на играчките, додека останатите фирми кои се регистрирани за оваа дејност увезуваат производи со сомнителен состав, односно играчки за кои најчесто не се знае потеклото. Сепак, според аналитичарите на пазарот на играчки проблемот не е со оние фирми што увезуваат легално и кои по покажаниот сертификат за безбедност издаден од Државниот санитарен и здравствен инспекторат, се дистрибуираат на пазарот.

Проблемот е со оние играчки кои нелегално доаѓаат на македонскиот пазар и претставуваат 70 отсто од македонскиот пазар на играчки.

Доказ за тоа се и големиот број на играчки кои се наоѓаат на пазарот, а кои се наоѓаат и на листата на забранети производи на ЕУ, попозната како RAPEX (http://ec.europa.eu/consumers/dyna/rapex/rapex_archives_en.cfm). Имено, RAPEX листата на Европска Унија е листа на која се наоѓаат производите кои не ги задоволуваат стандардите пропишани во ЕУ и се забранети за дистрибуција. Оваа листа еднаш седмично се дополнува со нови производи кои во својот состав содржат штетни хемикалии кои се опасни по здравјето на децата.

Тимот од истражувачи кои работат на овој проект: **„Хемиски безбедни по здравјето играчки во Република Македонија“** пронајдоа дваесетина играчки на RAPEX листата присутни и во продавниците низ Скопје. Листата со производи секоја недела се објавува и на страната на електронскиот весник: „potrosuvaci.mk“.

Во продавниците слободно се продаваат детските играчки произведени во Азија, а кои што можат сериозно да ги загорзат животот и здравјето на децата. Една од причините е во нехармонизираното законодавство, имено она што важи за земјите од ЕУ, не мора и не важи и во Македонија. Па оттаму, за разлика од европските земји, кои што со ригорозни инспекции и проверки на квалитетот се обидуваат да го контролираат огромниот увоз на небезбедни по здравјето играчки, во Македонија тоа е речиси „невозможна мисија“.

НЧП со своите скромни алатки за тестирање на играчките провери околу 150 различни играчки. Околу 80 проценти од тестираните играчки беа небезбедни. Од оваа бројка 78 не одговараат на постојните прописи, односно немаат соодветно обележување кое може да гарантира за нивната безбедност. Кај 75 тестирани играчки, најдовме на мали делови и скршени парчиња, како и извлекување (неприцврстеност) на косата кај куклите, пластични штрафчиња, копчиња... елементи што ги прават играчките небезбедни - (опасност од задушување).

Над 80 % од тестираните играчки за нивото на бучава, не ги задоволуваат стандардите пропишани од СЗО за максималната дозволена вредност од 85 децибели. Ние не можевме да направиме истражувања за хемискиот состав на играчките, а до такви податоци тешко се доаѓа. Една од причините е што во Македонија, нема единствен регистар или база на податоци за сите играчки кои се предмет на контрола. Друга причина е неисполнување на должноста на производителите да го следат патот на производот од неговото производство или пристигнување во земјата, до неговата продажба.

Во ресорното министерство, кое единствено има акредитација за тестирање на хемискиот состав на играчките, контролите се минорни.

Какви играчки ни се потребни?

Она што треба да се знае кога станува збор за производство и промет со играчки е дека детските играчки може да се направат само од материјали кои ги исполнуваат следниве услови:

- а) не содржат состојки штетни за здравјето
- б) да е целосно чиста - да нема механичка контаминација;
- в) хигиената да може да се одржува (да се пере).

Забрането е да се прават играчки од материјал што бил користен. Влакната на детските играчки и косата не смеат да паѓаат кога се тресат, чешлаат, цртаат или во друга постапка.

Многу играчки содржат синтетички супстанции за кои се знае дека се опасни за здравјето на децата. Пластичните играчки содржат фталати, кои влијаат штетно врз хормоните. Формалдехидот кој се користи во залепени дрвени сложувалки можат да предизвикаат рак, а некои меки крзнени играчки можат да бидат токсични и да влијаат на психофизичкиот развој на детето.

Независните тестови потврдуваат дека речиси сите опасни хемикалии може да се заменат со побезбедни алтернативи.

Кинеските играчки се уште се најлоши по својот состав. Сите клиенти кои ги контатиравме потврдуваат дека при контакт со кинески играчки чувствуваат непријатен мирис, печење на очи или нагон на кивање, а ова доаѓа од хемикалиите кои не се дозволени.

Преку медиумите честопати имаме можност да слушнеме за небезбедните играчки, но нема информации за сериозните последици што хемикалите можат да ги предизвикаат врз здравјето на децата. Исклучок се честите задушувања од ситни делови кои ги содржат играчките.

Еве еден краток преглед на влијанието што некои супстанции може да ги имаат врз детето, доколку истите ги има во играчките со кои детето катадневно игра:

а) **Фталати** (супстанција која ја омекнува пластиката може да се најде на меки играчки од PVC или винил): овие супстанции влијаат на хормоналниот систем на луѓето од сите возрасти, особено децата во земјите во развој. Ова може да доведе до неплодност и да влијае на работата на други хормони, како оние што ја регулираат тироидната жлезда.

б) **Олово**: може да доведе до невролошки нарушувања

в) **Полициклични ароматични јаглеводороди**: канцероген ефект, промените што влијаат на генетскиот материјал се пренесуваат на идните генерации и ја намалуваат плодноста. Тие можат да се најдат главно во играчки направени од гума или еластомер.

Верувам дека повеќето од вас ги читаат овие редови и мислат на сопствените деца или на внуците. Причините се оправдани бидејќи статистичките податоци покажуваат дека до шестата година, детето игра околу 15.000 часа.

Предлагаме неколку совети за тоа како да ја избегнете можноста да се сретне вашето дете со овие опасни материи:

а) Избегнувајте производи од пластика, винил и ПВЦ.

б) Бидете внимателни ако купувате накит за деца, бидејќи тие се производи кои често содржат голема количина на олово.

в) Ако купувате дрвени производи, бидете сигурни дека се обработени.

г) Наместо вештачки материјали, свртете се кон волна, памук, природен латекс.

д) Наместо да му помогнете на бебето да ги расте забите со пластични играчки за џвакање, понудете му памучна крпа.

Овие и многу други корисни совети може да се најдат на: www.healthystuff.org/departments/toys/product.using.php. Овде ќе најдете информации за опасностите на повеќе 8000 играчки.

Предупредувања и мерки на претпазливост

СЕ: задолжително за секоја играчка. Тоа е изјава на производителот кој го потврдува почитувањето на сите ЕУ директиви поврзани со овој производ.

Г.С. марка: Се залага за „докажана безбедност“. Овој симбол не претставува обврска за производителите. Се става на играчка ако неговата безбедност е докажана во независен институт заверен со проверка и тестирање. Важно е да се напомене дека оваа марка мора да се обновува редовно.

Еднаш неделно Европската комисија објавува листа на опасни производи. Играчките редовно се наведени во системот RAPEX (брза размена на информации за небезбедни производи во земјите на ЕУ) меѓу производите кои поради опасните својства се повлечени од пазарот на Европската унија.

Кај нас, играчките често се продаваат без ознаки во кои се наведува дека производот е нетоксичен и нема предупредување за дозволена возраст за користење на играчки.

Кинеските играчки се многу евтини и достапни, и се вешти копии на оригиналите. Од време на време, постојат вести дека некои играчки се повлекуваат од пазарот, а потоа повторно, тие се продаваат во продавниците. Покрај увозот на стоки со сомнителен квалитет на македонскиот пазар, нема надомест за штета или труење. Значи, нема никој од кого може да се бара одговорност, туку спорот може да се реши само ако се подигне приватно гонење против увозникот или произведувачот кој најчесто се наоѓа на неколку илјади километри од нас. И, да не заборавиме, Македонија е една од ретките држави во Европа, во која нема производство на играчки.

Институциите во Македонија редовно добиваат информации од RAPEX и треба да ги повлечат овие производи од пазарот, но досега немаме информација дека тоа е направено. Играчките прават 70 до 80% од сите отповикани производи во Европа. Кај нас, правно, пратка на детски играчки не може да влезе се додека нивната сигурност не биде потврдена. За разлика од европските земји кои се обидуваат со ригорозни инспекции и проверки за квалитет за да се намали огромниот увоз на токсични играчки, во Македонија тоа е речиси невозможно.

Иако Царината истакнува дека нивната работа е да утврди дали увезената стока ги има сите потребни документи, како што се оние за здравствена и санитарна безбедност и дали администрацијата е соодветна, повеќето од играчките на пазарот доаѓаат преку нелегални канали.

Производителите на играчки обично инвестираат во маркетинг и ново производство, но не во истражувањето на влијанието што го имаат врз децата. Квалитетот на секојдневните предмети што минуваат низ рацете на момчињата и девојчињата е одговорност за санитарната инспекција, но речиси никој не се занимава со влијанието на "лошите" играчки врз децата.

„Новинари за човекови права“ е единствената организација во Македонија која организира акција наречена „Детство без токсични играчки“, и во која се бара компаниите кои продаваат играчки на секој клиент кој ќе купи играчка да му дадат и бесплатен водич за безбедни играчки. За жал, неколку години наназад сопствениците на компаниите кои продаваат играчки не се заинтересирани да учествуваат во оваа кампања која се одржува најчесто пред новогодишните празници кога и потрошувачката на играчки е најголема, со образложение дека на тој начин ќе ги предомислиме клиентите во нивните намери да купат подарок - играчка.

Улогата на играчката во развојот на детето

Експертите истакнуваат дека играчката понекогаш може да биде придружник во осаменост, а понекогаш и голем извор на истражување и откривање. Играчките имаат свое место во семејството, науката, технологијата, пазарот, економијата, маркетингот и образованието. Тие пренесуваат многу пораки кои се испраќаат до децата, од најлошото, кога играчот е предмет на договорот, размена за пиење млеко или јадење, добро однесување или оценки, амбициозната желба нешто да се научи на детето.

Најновите истражувања во светот покажуваат дека децата се помалку креативни во играњето, имаат проблеми во комуникацијата и дека не учат додека играат како да го контролираат своето однесување и како да ги почитуваат своите соиграчи. Барем некои од овие прашања би можеле да се избегнат ако децата ќе пораснат со „добри играчки“.

Безбедноста на играчките е практика за да се обезбеди играчката (било кој објект што може да се користи за играње). Играчките се обично поврзани со деца и домашни миленици. Играњето со играчки е обука на млади луѓе за нивните социјални улоги.

Многу работи се дизајнирани да служат како играчки, но стоките што се произведуваат за други намени може да се користат за играње. На пример, детето може да ги земе работите за домаќинството и да „лета“ низ воздухот како да е авион. Потеклото на зборот „играчка“ е непознато, но се верува дека овој поим за прв пат бил користен во 14 век.

Играчките се важни кога станува збор за одгледување и учење за светот околу нас. Младите користат играчки и си играат за да го откријат својот идентитет; нивните тела растат, ги зајакнуваат, учат причините и последиците, истражуваат врски и практични вештини кои ќе треба да ги имаат како возрасни. Возрасните користат играчки и играат за создавање и зајакнување на социјалните врски.

Во многу земји, комерцијалните играчки мора да бидат способни да ги положат безбедносните тестови со цел да ги продадат. Во земјите каде постојат стандарди, тие постојат за да се спречат несреќи. Опасноста често не се должи на погрешен дизајн, но станува збор за можноста од повреди, смртни случаи и инциденти. Светските производители на играчки одвреме-навреме прават такво „ремек-дело“, кое повеќе би требало да биде сместено во музејот на уредите за мачење, отколку на полиците за децата.

4.2 Законска регулатива за играчките

Безбедноста на детските играчки во функција на безбедноста и здравјето на децата се заснова на следниве закони и прописи на Република Македонија:

Закон за безбедност на производите од 2006 г.

Правилник за безбедност на детски играчки од 2010 г.

Европските безбедносни стандарди во детските играчки се содржани во стандардите: EN 71:1-11

EN 71-1: Механички и физички својства

EN 71-2: Својства на запаливост

EN 71-3: Миграција на одредени елементи

EN 71-4: Поставува хемиски експерименти и слични дејства

EN 71-5: Играчки за хемиски активности кои не се вклучени во комплетите за експерименти

EN 71-6: Графички симбол за ВНИМАНИЕ ВО ОДНОС НА ИЗРАБОТКАТА

EN 71-7: Боите да се насликаат со прстите

EN 71-8 Виси на нишалки, лизгалки и слични играчки за домашна употреба во затворено и отворено

Детски играчки се предмети кои се наменети, дизајнирани и произведени за одредена детска возраст, се користат за играње и образование и, под претпоставка дека правилна употреба, детето за детето не треба да претставува опасност.

Интегритет на здравјето: Барања за тестирање во однос на механичките и хемиските својства.

Механички својства на играчки:

- појава на рабови, површина мазност;
- Стабилност на боите и отпорност на изборот на тресење на косата;
- електрична енергија во играчки и волумен;
- Механички својства на материјали (кршливост, флексибилност, сила и лента за шиене, сила на истегнување, вид на материјал од јажиња за влечење;
- Функционалност на имитационата и заштитната опрема за оружје (вид на материјал, сечила и ракети);
- Смелост на брчки и играчки за бебиња на кои им растат заби;
- Предупредувања за употреба и ограничена заштита;

Хемиска безбедност на играчки:

Играчките можат да содржат и / или ослободат супстанции кои можат негативно да влијаат врз здравјето на децата.

Опасни материи од неоргански потекло (метали и нивни соединенија);

Опасни органски супстанции (фталати, омекнувачи, мономерии, растворувачи, конзерванси и пестициди, бои и азотни бои, ароматични примарни амини, пламени ...);

Две групи хемикалии се особено опасни за децата:

1. Постојани, био-акумулативни хемикалии и
2. Ендокрини отпушачки хемикалии

Првата група на упорни, био-акумулативни хемикалии останува многу долго во телото и се акумулира особено во маснотиите.

Втората група на ендокрини отпушачки хемикалии имитира, блокира или се меша со хормоните кај луѓето и животните!

Овие хемикалии се мешаат и превземаат биолошки процеси, создаваат невролошки проблеми и проблеми во однесувањето, дефекти во развојот на органи и гениталии. Некои хемикалии од втората група имаат својства на оние од првата група. Ова значи дека тие можат да се пренесат од мајка на фетусот, односно новороденчето, а дефектите се манифестираат веднаш или за време на растењето!

Хемиски материјали од неорганска природа кои можат да мигрираат од играчки вклучуваат: олово, кадмиум, цинк, хром, никел, арсен, жива, селен, бариум.

Најчести се пигментите што ги обојуваат играчките, пигментите во масовното моделирање, сликањето и така натаму.

Опасните супстанции од органски карактер може да влезат во телото на децата на различни начини, дури и кога се користат на планиран или непланиран начин, имајќи го предвид нормалното однесување на децата, функцијата и формата на играчките:

- ставање играчки во нивните усти,
- ингестија,
- контакт со кожа,
- контакт со очи,
- инхалација,

EN 71-9 се занимава со ризикот од органски соединенија во детските играчки, имајќи ја предвид потенцијалната изложеност и токсиколошките ефекти на супстанциите за кои се смета дека претставуваат најголем ризик за здравјето. Класификацијата на детските играчки според возраста и употребата, местото на користење (затворен или отворен), целта на играчките (сликарство, моделирање ...), цврсти играчки, наменети да бидат поставени на лицето, имитација на накит.

Материјалите од кои обично се направени детските играчки:

- полимерни материјали,
- дрво, хартија, картон,
- текстил,
- метални легури,
- кожа;

Се врши лабораториско тестирање на детските играчки за да се утврди нивната безбедност. Тестовите се изведуваат во согласност со видот на материјалот од кој е направена играчката и неговата намена. Најчеста причина за нарушување на здравјето е ослободување на бојата во играчки, миграција на тешки метали, содржината на фталати во играчки од полимерни материјали.

Фталатите се користат за омекнување на ПВЦ, но и за други намени. Пред неколку

години, Европската Унија ја ограничи нивната употреба бидејќи е докажано дека тие можат да предизвикаат хронични ефекти: астма, рак, ендокрини пореметувања, оштетување на црниот дроб и бубрезите и репродуктивни органи.

Употребата на некои фталати во производството на играчки за деца е ограничена во ЕУ. Употребата на DEHP, BBP и DBP во производството на детски играчки е ограничена, додека ограничувањето на употребата на DINP, DIDP и DNOP важи само за производство на играчки кои можат да се стават во устата. Овие ограничувања значат дека количината на фталати не може да биде поголема од 0,1% во пластичната играчка.

Боите кои се користат за бојење на играчки не смеат да транзитираат од играчките во плунката или во оцетна киселина, 3% (v / v) на температура од 20+ во период од 24 часа, а во смисла на чистота тие мора да се усогласат со условите од член 7 од оваа уредба.

Детските играчки не смеат да бидат обоени со пигменти базирани на кадмиум, жива, селен, олово, арсен и хромат, или со 4-диметил-амино бензен. Боите кои се користат за бојење детски играчки мора да бидат цврсто приспособени на играчките за подлоги, мора да бидат без мирис и не смеат да се отстранат со дејство на пот и плунка, тресење со сув памучен брис и сапун раствор за време на играта, поради миеење во топла вода од сапун или дезинфицирани. За производство на детски метални играчки, олово и цинк или легури што содржат повеќе од 1% олово не треба да се користат. За лемење на метални играчки, легури со калај што содржат повеќе од 10% олово не треба да се користат.

Детските играчки од вештачки маси можат да се произведуваат само од полимери кои ги исполнуваат условите од Правилникот Art. 25-36. Само силно запалив целулоид може да се користи за производство на детски играчки од целулоид. Гумени играчки мора, покрај општите услови за производство и трговија, да ги исполнуваат и барањата од оваа уредба, освен за гуми на автомобили-играчки. За производство на детски играчки изработени од текстил, не смее да се користи текстил преработен со средства што содржат арсен.

Забрането е производство на детски играчки од:

- Текстил што содржи повеќе од 0,01 g антимонон, пресметан на површина од 100 cm²
- Ткаенина и конец, кој се појавува со олово или соли на жива;
- Текстил исполнет со остатоци од ткаенини или волна од ткаенини;

Одредбите од овој член се применуваат за производство на детска играчка направена од хартија, пердуви или сличен материјал. За производство на детски играчки од кожа или крзно од кожа и крзно што претходно биле подложени на суви стерилизација на температура од 140 ° C во текот на 3 часа, или на температура од 180°C во период од 1 час може да се користи.

Забрането е производство на детски играчки од стакло, порцелан, керамика или глина. Играчките од восок или сличен материјал што се користат за моделирање не

смеат да содржат растворувачи или омекнувачи штетни за здравјето, како и состојки кои ја ослободуваат бојата. Пиротехника или роданид на жива не смеат да се користат за производство на играчки.

Испитување на детските играчки во однос на нивната безбедност и сигурност на користење може да се направи само во акредитирани лаборатории.

Тестирањето на безбедноста на детските играчки (како предмет на општа употреба) може да се врши од лаборатории заверени од Министерството за здравство на Република Македонија, доколку ги исполнуваат условите за персонал, објекти и опрема за овој тип на тестирање. Постојана контрола на безбедноста на играчките се изведува, но не ја намалува одговорноста за играчката производителите, увозниците и добавувачите за да се осигура дека употребата на други супстанции нема да го загрози здравјето на детето кога играат со играчки како што е наменето или предвидено на реален начин. Покрај тоа, не треба да има изложеност на деца на органски хемиски супстанции од играчки до степен што може да го загрози нивното здравје и кои се класифицирани во други релевантни прописи како канцерогени, мутагени или токсични за репродукција и за кои барања не се наведени во овој стандард.

Материјалите за пакување што се користат за играчки не се дефинирани во областа на апликација на овој стандард, ако тие не се дел од играчката и не се наменети за играње.

Постоењето на сертификатот и изјавата за предупредување не ги ослободува родителите и воспитувачите од одговорноста за грижата за детето. Првично, Директивата 88/378 / ЕЕЗ за безбедноста на играчките што ги усогласува безбедносните одредби за играчки меѓу земјите членки беше усвоена во контекст на внатрешниот пазар. Целта на усогласување на овие мерки е да гарантира еднакво и високо ниво на безбедност на играчките низ цела ЕУ.

Играчките што се на пазарот на ЕУ треба да се усогласат со соодветното законодавство. Економските оператори треба да бидат одговорни за одобрување на безбедноста на играчки, во врска со нивната улога во синџирот на снабдување, со цел да се обезбеди високо ниво на јавен интерес, како што се здравјето и безбедноста, заштитата на потрошувачите и заштитата на животната средина. Сите економски оператори што интервенираат во синџирот на снабдување и дистрибуција треба да преземат соодветни мерки за да осигурат дека во нормални и разумно предвидливи услови на користење, играчките на пазарот не ја загрозуваат безбедноста и здравјето на децата и да ги стават на располагање на пазарот само играчките што се во согласност со релевантното законодавство. Потребно е да се осигура дека сите важечки барања, особено релевантните процедури кои се спроведуваат со производителите во врска со играчките, се во согласност за играчките од трети земји кои влегуваат на пазарот на ЕУ. Со одредбата е неопходно да се информираат увозниците и да се осигура дека играчките на пазарот се во согласност со применливите барања и дека пазарот не продава играчки кои не ги исполнуваат овие

барања. Кога играчките се испраќаат на пазар, увозниците треба да го истакнат на видно место на играчката или на пакувањето името и адресата за да можат да се контактираат. Кај нас на етикатата главно се става кој е увозник и земјата на потекло на производот.

Исклучоци треба да се обезбедат во случаи кога големината или природата на играчката не дозволуваат таква можност. Затоа, потребно е да се усвојат нови стандарди за безбедност. Со цел да се обезбеди високо ниво на заштита на децата од штети предизвикани од хемиски супстанции во играчките, треба да се забрани употреба на опасни супстанции, особено супстанции кои се класифицирани како мутагени или токсични за репродукција (CMR), алергиски супстанции и одредени метални предмети.

За таа цел е неопходно да се комплетира ажурирањето на одредбите за хемиски супстанции во играчки, со цел да се наведе дека играчките се во согласност со општите прописи за хемикалии, особено со Регулативата (ЕЗ) бр. 1907/2006 на Европскиот парламент и на Советот од 18 декември 2006 година „Овластување и ограничување на хемикалиите (REACH) и формирање на Европска агенција за хемикалии“.

За да се заштитат децата од ризик од губење на слухот поради играчките што емитуваат звук, неопходно е да се ограничи максималната вредност на импулсната бучава и континуираната бучава што ја емитираат играчките, со построги и сеопфатни стандарди. Затоа е неопходно да се постават нови вредности за основната безбедност во однос на звук од такви играчки.

Со цел и понатаму да се промовираат безбедни услови за користење на играчка, неопходно е да се изменат одредбите за предупредувањата кои треба да ја придружуваат играчката. За да се спречи злоупотребата на предупредувањата, не е препорачливо да се заобиколат безбедносните барања што доведуваат до грешки во конкретни случаи. Цитирајќи, на пример, предупредување дека играчката е несоодветна за деца под 36 месеци, неопходно е експлицитно да се обезбеди предупредување за одредени категории играчки кои не можат да се користат ако се во судир со планираната употреба.

Знакот „СЕ“ укажува на усогласеност на играчките и е видлив резултат на целиот процес кој вклучува проценка на усогласеноста во поширока смисла. СЕ ознаката е генерално специфицирана во законодавството, регулативата (ЕС) бр. 765/2008. Правилата со кои се уредува поврзувањето на СЕ ознаката се во оваа Директива.

Од витално значење е производителите и корисниците кои се вклучени во поставувањето на ознаката „СЕ“ на играчките, јасно да разберат дека: **изјавуваат дека играчката е во согласност со сите важечки барања и производителот ќе преземе целосна одговорност за нив.**

За да се обезбеди усогласеност со основните безбедносни барања, неопходно е да се постават соодветни постапки за оцена на сообразност. За да се заврши законската обврска на производителот, чија цел е да се осигури безбедноста на играчките, неопходно е да се анализираат хемиските супстанции кои може да се најдат во некои

играчки, како и да се процени потенцијалниот ризик. Производителите треба да имаат задолжителна безбедносна проценка во техничката документација и да ја покажат на овластените тела за надзор на пазарот. Внатрешната контрола на усогласеноста на производството е одговорност на производителот.

Во случаи кога не постојат хармонизирани стандарди, играчката треба да се достави на верификација и тестирање од трети лица. Производителот треба да обезбеди играчки за тестирање во случаи кога се смета дека природата, дизајнот или целта на играчките е таква што бара верификација од трети страни. Бидејќи е потребно да се обезбеди подеднакво високо ниво на перформанси на телата треба да се бара од сите такви тела да ги извршуваат своите функции, на исто ниво и под услови на фер конкуренција.

Бидејќи целта на оваа директива е да обезбеди високо ниво на сигурност на играчките со цел да се обезбеди здравје и безбедност на децата, се гарантира функционирање на внатрешниот пазар со поставување на барања за усогласеност со безбедноста на играчките, со минимални барања за надзор на пазарот. Не може доволно да се постигне парцијално од страна на земјите-членки, па затоа е подобро да се постигне усогласување на ниво на ЕУ. Во согласност со принципот на пропорционални функции, оваа Директива не оди подалеку од она што е неопходно за постигнување на целта. Директивата се однесува на производи дизајнирани или наменети за употреба во играта на деца под 14-годишна возраст. Играчките мора да бидат причина за загриженост, бидејќи здравјето и среќата на децата е наша примарна обврска!

4.3. Изработка на играчки

Сите играчки што се продаваат во ЕУ мора да носат СЕ ознака која е изјава на производителот дека играчката ги исполнува сите потребни безбедносни барања.

Играчки со СЕ ознака може да се најдат на пазарот во Европската економска област (ЕЕА).

Ознаките на играчките треба да вклучуваат:

- единствен број на играчка;
- Име и адреса на производителот или неговиот овластен претставник;
- изјава дека „Оваа изјава е во согласност со применливите директиви и е издадена под целосна одговорност на производителот“;
- цел на декларацијата (вклучувајќи слики во боја);
- упатува на релевантните хармонизирани стандарди;
- изјава дека "телото ... (име, број) ... извршено (доказ за интервенција) ... и кој го издал сертификатот" (каде што е применливо);
- дополнителни информации како што се датум, локација,...
- попис на производители, како и позиција на потписникот.

Важно е да се напомене дека увозникот, исто така, мора да чува копија од производителот за период од десет (10) години откако ќе биде ставен на пазарот на играчката. Земјите-членки на ЕУ со своите прописи и други мерки гарантираат дека производите пласирани на пазарот не ги загрозуваат безбедноста, животот, здравјето или други јавни интереси.

Производите без ознаката СЕ не може да се најдат на пазарот на ЕУ. СЕ ознака е сертификација за извоз на следниве производи: играчки, градежни материјали, едноставна опрема под притисок, радио и телекомуникациска опрема, медицински уреди, машини, лична заштитна опрема, сателитска опрема, апарати за гас, опрема што работи со висок притисок, различни уреди, неавтоматски уреди и опрема за мерење на тежината, фитнес опрема, лифтови, заштитна опрема за експлозивни атмосфери, мерни инструменти, ин витро дијагностички медицински помагала, помотна опрема, електрични уреди, парни котли, цивилни експлозиви, опрема за ладење.

Воведувањето на СЕ ознаката направи многу полесен процес на извоз на овие производи од земји надвор од Европската унија. Претходно беше потребно да се добијат сертификати за секоја земја, додека со воведувањето на СЕ ознаката, доволно е да поминат потребните тестови и процедури за сертификација. Така се постигна поголема мобилност на стоки во сите земји од Европска унија. СЕ ознаката мора да се појави на производот или, ако природата на производот не дозволува, на пакувањето, како и на придружна документација. Знакот мора да биде лесно видлив и читлив.

Освен ако не е поинаку наведено, карактерот мора да биде минимална големина од 5 mm. Европската потрошувачка организација BEUC се приклучи на напорите на Европската комисија за зголемување на безбедноста на детските играчки.

Често се гледа "СЕ " ознака на некои од производите што ги купуваме, но што навистина значи ова?

Под слоганот „СЕ означување го прави вашиот пазар во Европа“, Европската комисија спроведе информативна кампања за **СЕ означување**. Знаците кои го обележале производот значеле дека производот е во согласност со сите релевантни закони на ЕУ што им дава на производителот право да рекламира и продава низ цела ЕУ. Со внесување на СЕ ознаката на производот, производителот изјавува за својата одговорност дека производот е во согласност со сите релевантни законски одредби, особено оние што обезбедуваат здравје, безбедност и заштита на животната средина. Правни и економски последици на несогласување и злоупотреби се толку големи што ќе го одвратат огромното мнозинство на легитимни бизниси од неусогласеност на овие закони. Оваа кампања е првенствено насочена кон економистите, да се подигне свеста и разбирање на СЕ ознаката.

Сепак, оваа доверба, исто така, зависи од веродостојноста на системот на кој се заснова СЕ ознаката. Ова ќе ја зголеми довербата на потрошувачите и ќе им користи на производителите и дистрибутерите.

Не е неопходно сите производи што се продаваат во ЕУ да носат СЕ ознака, но само некои категории (приближно 23). СЕ ознаката не значи дека производот е направен во Европската економска област (ЕЕА), но само вели дека производот се оценува пред да биде ставен на пазарот и со тоа ги исполнува законските барања (на пример, нивото на усогласеност на безбедноста). Ова значи дека производителот одобрил дека производот е во согласност со сите релевантни основи на барањата (на пр., Директива за безбедност и здравје), или е прегледан од овластеното тело за оценка на сообразност. За производи произведени во ЕУ, одговорноста на производителот е: да се процени усогласеноста, да се направи техничко досие, да се донесе ЕК декларација за усогласеност, исто така, да се стави СЕ ознаката на производот. Дистрибутерот мора да го потврди присуството на СЕ и потребните придружни документи.

За производи увезени од трети земји, увозникот мора да провери дали производителот ги презел потребните чекори и дали е достапна документацијата. СЕ ознаката го олеснува животот на компаниите и на власта.

За европската индустрија, маркирањето овозможува пристап на компаниите до целиот европски пазар, без да се бараат 27 поединечни одобренија од владините органи. Ова ги намалува трошоците за усогласување, а притоа се одржуваат високи стандарди. За државните агенции, контролата е олеснета без загрозување на стандардите. Сепак, зајакнувањето на контролата на овластените тела и подобрувањето на надзорот врз пазарот влијае на репутацијата со која ќе се зголеми довербата на

потрошувачите. По влегувањето во сила на ревидираниот пакет за внатрешниот пазар за легислативата за стоки, улогата и кредибилитетот на СЕ ознаките е зајакната.

Процедурите, мерките и санкциите кои се применуваат за фалсификување или злоупотреба на постапките за обележување на СЕ се утврдени од страна на соодветната земја членка. Во зависност од сериозноста на делото, бизнис менаџерите можат да бидат обврзани со парична казна, а во некои околности и затвор. Меѓутоа, ако производот не претставува за непосреден безбедносен ризик, на производителот може да му се даде втора шанса да докаже дека производот е во согласност со важечките закони, пред да биде обврзан да го отстрани од пазарот.

4.4. Воведувањето на СЕ ознаката

При воведувањето на СЕ ознаката, компанијата може да ги користи сопствените ресурси или да подготви докази од трети страни (техничка и друга документација) дека производот е во согласност со соодветната директива.

Сепак, бидејќи постапката е доста комплицирана, компаниите обично одлучуваат да побараат помош од консултантски фирми. Верификацијата на усогласеноста на производот со пропишаните стандарди понекогаш не бара учество на овластеното тело, но во повеќето случаи тоа е неопходно. Проверката се врши во согласност со Директивата на Советот 93/465 / ЕЕС, која вклучува 8 модули:

А - Внатрешна контрола на производството

Б - ЕУ-тест производи

С - Усогласеност со Директивата за одреден тип на производ

Д - Обезбедување квалитетно производство

Е - Обезбедување квалитетни производи

Ф - Проверка на производ

Г - Поединечна верификација на производ

Н - Целосно обезбедување на квалитет

Компанијата не мора да поминува низ секој од овие модули за секој тип на производ. Процесот на потврдување на усогласеноста е полесен за некои производи бидејќи вклучува само некои од чекорите.

Според правилата, производителот мора целосно да ги спроведе следните потребни мерки:

А) За да се осигури дека производниот процес обезбедува усогласеност на производите со соодветната директива (систем за квалитет), за да се заврши техничката документација за дизајнот, производството и работата на производите,

службениот јазик на земјите-членки;

Б) Изготвување на декларација на ЕЗ која треба да ги содржи сите релевантни информации во врска со усогласеноста со Директивата според која е издадена: информации за производот, производителот, неговиот овластен претставник, тело за сертификација и упатување на стандарди и други нормативни документи.

Определувањето на усогласеноста е генерално применливо за производот, за процесот на производство, за сервисот, за системот за квалитет и за системот за животна средина.

Соодветноста на производите со технички прописи, стандарди и спецификации на добавувачот се докажува со изјава, извештај за тестирање во акредитирани лаборатории, извештај од контролните тела и сертификат за сертификациско тело за сертификација.

4.5. Проценка на усогласеност

Производителите можат да изберат помеѓу два модули за оцена на сообразност:

1. Самоверификација - производителот ги применува усогласените стандарди и ги опишува средствата за да обезбеди сообразност на производството. Производителот ја одредува техничката документација и ЕЗ декларацијата за сообразност (2009/48 / ЕС). Потоа, тој става СЕ ознака, име и адреса, како и идентификациски елемент на следење пред да стават играчка на пазарот.

2. Трети страни вршат верификација - производителот на играчки за играње ја доставува техничката документација како и овластената институција. Овластена институција / тело издава ЕГ извештај. За производителот, од суштинско значење е да се обезбеди усогласеност на неговите производи со извештајот за нотифицираното тело. Тој подготвува техничка документација и ЕЗ декларација за усогласеност со Директивата (2009/48 / ЕС). Потоа, тој става ознака СЕ, име, адреса и идентификациски број, за следење на претпристапните пазарни играчки.

4.6. Регулација со Кина

Кина има голема улога во индустријата за играчки. Од 2007 година потребна е сертификација која вклучува и производство на играчки. Барањата се однесуваат на сите производители од Кина со задолжителна администрација за сертификација и акредитација (CNCA). Производителите на играчки во Кина се во можност да ги применат трите сертифицирани агенции номинирани од CNCA кои ги потврдуваат нивните производи. Сега играчките се предмет на проверка и испитување на сертификати. Од 1 јуни 2007 година не е дозволено фабриката за играчки да нема сертификат. Оваа мерка комбинирана со меѓународниот притисок ќе овозможи зголемување на заштитата на животната средина, при натамошно проширување на производството на играчки. Треба да се напомени дека зголемената контрола се воведува и пред 2007 година!

4.7. Европска регулатива

Во Европа сеопфатното законодавство кое се занимава со безбедноста на играчките е регулирано со Директивата на Европската унија (ЕУ) за безбедност на играчки (Директива на Советот 88/378 / ЕЕЦ). Оваа Директива содржи листа на барања кои мора да бидат во согласност со толкувањето на законите на секоја земја членка на ЕУ во нејзините прописи за безбедност на играчките. Оваа директива е заменета со Директивата 2009/48 / ЕЗ на Советот за примена на увозот на играчки или на играчки кои се произведени во ЕУ. Во наредниот период, релевантните барања од претходните директиви ќе продолжат да се применуваат. Некои предмети се посебно изземени од овој закон: моден накит за деца, божиќни декорации и спортска опрема.

Официјалните упатства за класификација на играчки во ЕУ се обезбедени од страна на Европската комисија. Кога производите не се класифицирани како играчки, и понатаму ќе бидат регулирани со Директивата за општа безбедност на производите. Директивата за безбедност на играчки обезбедува усогласеност со стандардите за физички и механички, согорувачки, хемиски и електрични својства на ниво на ЕУ. Но некои важни аспекти на безбедноста не се регулирани со директивата (на пример, стандардите за хигиена и радиоактивност).

Безбедноста на играчките според Директивата, исто така, се однесува на најблиските важечки национални или меѓународни стандарди кои се применуваат кога стандардот не е наведен во Директивата. Оваа интерпретативна клаузула е присутна за да се осигура дека новите и иновативни играчки се безбедни пред да дојдат на пазарот.

Стандардот EN71 за безбедност на играчки беше договорен од страна на Европската комисија како стандард што треба да го исполни секоја играчка. Ако се утврди дека играчките се небезбедни (повреда на овие стандарди или манифестација на ризик од повреда не е специфицирана во стандардите), тогаш производителот, увозникот или првата производна единица за која станува збор во ЕУ, се смета за виновна за прекршок според прописите за безбедност на играчки на ЕУ.

Принципот на „два записи“ (во кој производителот тврди дека се преземени сите чекори за да се обезбеди безбедноста на потрошувачите во однос на играчките) може да се користи од страна на производителот за да се избегне кривично гонење, парични казни и евентуално затворање (на пример во Британија). Небезбедната играчка е повлечена од пазарот по известувањата на системот за известување на ЕУ RAPEX.

4.8. Стандарди за безбедност

Од табелата подолу може да се види дека многу региони имаат различни модели на безбедносните стандарди на ЕУ EN71, или директно или преку усвојување на стандардот ISO 8124 кој сам по себе е моделиран според EN 71;

Европската унија: EN 71-1: 2005 + A8: 2009 Безбедност на играчки: механички и физички својства

EN 71-2: 2006 + A1: 2007 барања за запаливост

EN 71-3: 1994 / AC: 2002, Спецификација за миграција на одредени елементи

EN 71-4: 1990 / A3: 2007 Експериментални поставува за хемија и сродни активности

EN 71-5: 1993, хемиско тестирање на играчки, освен експериментални комплети

EN 71-6: 1994 графички симболи за обележување на сигнали

EN 71-7: 2002 Бои за прст - Барања и методи за тестирање

EN 71-8: 2003 Безбедносни играчки

EN 71-9: 2005 Органски соединенија

EN 62115: 2005 Безбедност на електрични играчки

Директива на Советот (88/378 / ЕЕЦ) Приближување на законите за безбедноста на играчките;

Директива на Советот (2009/48 / ЕЦ) за безбедноста на играчките Директива на Советот (87/357 / ЕЕЦ) Опасни супстанции;

Директива на Советот (93/68 / ЕЕЦ) Правила и ставови за употреба на СЕ ознака;

Доколку постојниот квалитет и безбедност не може да се открие пред продажба, потребен е систематски начин за информирање на јавноста и отстранување на потенцијално опасни производи од пазарот. Пред воведувањето на мониторинг организации, имало многу играчки отповикани од производители како небезбедни. Во некои случаи проблемот е нагласен само откако ќе се случи повреда или дури и смрт на лицето кое го купило производот.

Гушењето е причина број еден за несреќи, но хемикалиите како оловото, на пример, исто така можат да предизвикаат проблеми во земјите во развој. Изложеноста на олово може да влијае на речиси секој орган и систем во човечкото тело, особено централниот нервен систем. Оловото е особено токсичен за мозокот кај малите деца. Зошто се случува ова? Ќе наброиме најмалку три причини:

а) не постојат усогласени стандарди;

б) хармонизираните стандарди не се или само делумно се применуваат од страна на производителот;

в) Еден или повеќе хармонизирани стандарди се објавени со ограничувања или производителот смета дека природата, дизајнот, производството или целта на играчките се потврдени со барање до трети лица.

Како родителите можат да проверат дали играчката е безбедна?

Важно е играчката да не содржи мали делови кои се крајно опасни за детето бидејќи може да ги проголта. Главен проблем е тоа што родителите не може хемиски да ги тестираат играчките. Додека не почнеме со имплементација на нови директиви за контрола на квалитетот и безбедноста на играчките, најдобрата заштита е преку информација да се дојде до сознанија.

Откако правењето играчки од пластика стана забрането во ЕУ, цената на играчките направени од природни материјали порасна. Ова може да укаже на добра можност за нашите претприемачи. При правењето мебел, на пример, има многу отпадоци од дрво идеални за правење играчки. Оваа идеја сеуште не е имплементирана, освен на ниво на мали семејни работилници. Од друга страна, нема контрола на увезената пластика, на полнетите животни и на разновидни други играчки. Многу од нив се шверцуваат и стигнуваат до потрошувачите без претходна контрола.

Играчките и другите производи за деца кои имаат сертификат за квалитет се несомнено поскапи од оние што се достапни на тезгите на пазарот, па родителите, погодени од сиромаштијата, честопати избираат што е поевтино, не знаејќи дека тоа може да биде штетно за нивните деца. Ова ја прави одговорноста на институциите кои се овластени да ги отстранат овие предмети од пазарот, уште поголема.

Од друга страна, брендираните играчки и оние кои се хит, достигнуваат астрономски цени, но има голем број на фалсификати кои се вистински мамка и за децата и за возрасните и претставуваат сериозна опасност.

4.9. Што е забрането во ЕУ, а е одобрено во Македонија?

Домашниот пазар во последниве години се претвори во депонија со опасни играчки, бидејќи владата е во процес на усогласување на нашите регулативи со оние на ЕУ. Ова значи дека треба да знаеме кои се составот и физичките својства на играчката што е на пазарот. Но, реалноста покажува нешто сосема друго.

Во текот на последните неколку години предупредувањата повремено се појавија за штетните и небезбедни играчки што се забранети на пазарот на ЕУ и кои слободно се продаваат во Македонија. Во локалните продавници за играчки може да се купат играчки со нејасен хемиски состав и непроверени физички својства. Една од опасните играчки кои моментално се продаваат е магнетната табла со букви наменете децата да научат да пишуваат, а се продава низ големите супермаркети. Буквите содржат магнети кои можат да бидат смртоносни за деца. Играчките од листата на RAPEX не се ретки.

5. ПРЕПОРАКИ И ЗАКЛУЧОЦИ

Кога родителите избираат играчка за своето дете, мора да ја разберат и одговорноста. Хемикалиите во играчките не треба негативно да влијаат на здравјето на децата. Додека се користат, играчките не треба да ги ослободуваат хемиските соединенија на ниво што ги надминува утврдените граници. Играчките не смеат да содржат опасни супстанции (соединенија) во количини кои можат негативно да влијаат на здравјето на децата.

Јасно е дека секој возрасен човек може да ги следи овие правила. Сепак, со неколку едноставни правила, родителите можат да ги заштитат децата од негативни здравствени влијанија. Етикетите и придружните информации треба да обезбедат информации за производот: целосно име на производителот, информации за контакт (адреси и телефонски броеви), или податоци за контакт со увозниците.

Во некои случаи, играчките треба да бидат придружени со инструкции за употреба и препораки за одржување и чистење. Треба да се биде особено внимателен ако играчката има силен мирис или делови што може да бидат опасни за детето.

Во било кој објект каде што се продаваат играчките, имате право да ги проверите релевантните сертификати за безбедност. Количината на опасни материји и соединенија кои се релевантни, а се неопходни како составен дел на одредени играчки (за моделирање, како материјали и уреди, пластични или керамички лимови, емајлинг и сл.) треба да бидат ограничени и нивното ниво да не ја надминува границата на дозволено.

Обележувањето на таквите играчки треба да го содржи следното предупредување: „Внимание за деца постари од **X** години, користете под надзор на возрасни“, при што возраста на детето е дефинирана од производителот.

Разгледувајќи ја ситуацијата на пазарот на играчки во Македонија и потенцијалната опасност за клиентите, предлагаме некои препораки кои ќе им помогнат на родителите да изберат и да избегнуваат контакт со опасни играчки:

- Играчките не треба да имаат мирис. Дури и незначителен мирис не е прифатлив.
- Не купувајте пластични играчки ако се насликани или лакирани.
- Играчките треба да бидат цврсти, без кинење, без пукнатини, без остатоци од лепило.
- Сите делови од играчката треба да бидат цврсто фиксирани и поврзани.
- Можете да побарате од продавачот да покаже сертификат или декларација за производот. Проверете дали сертификатот не е измама. Внимание! Вистинскиот сертификат треба да биде придружен со анекс на сериските броеви на производот. Осигурајте се дека овие бројки се совпаѓаат со броевите на играчката или на пакувањето.
- Проверете играчки внимателно и побарајте од продавачот да ги опише

својствата и карактеристиките.

- Проверете дали означувањето е точно: Барања за означување на играчки:
- Обележување на играчки / пакет треба да биде на службен јазик, треба да биде читлив и отпорен на перење;
- Играчките / пакетот треба да имаат национални идентификациски кодови и усогласеност со надлежниот орган;
- Означувањето треба да го содржи името и трговската марка, како и адресите на надлежниот орган кој им дозволувал на играчките да бидат продадени;
- Обележување треба да укажува на присуство на составот на играчката, вклучувајќи и означување на опасни супстанции од листата;
- Етикетата треба да ја наведат возраста на деца кои можат да користат играчки, со кратки објаснувања за ризиците (треба да се вклучи упатството за употреба);
- Недостатокот на означување укажува на нелегално потекло на играчки.
- Играчката треба да се прикаже за употреба во присуство на демонстрационен примерок.
- Сите играчки треба да бидат поединечно спакувани.
- Играчката не може да се стави на подот / земјата.
- Потребен од продавачот да издаде потврда за прифаќање на играчката што е важно да се чува. Одредување на гарантниот период со името на продавницата за пакување и етикети.

6. 15 СОВЕТИ ЗА БЕЗБЕДНИ ИГРАЧКИ

Треба да бидете особено внимателни при купување играчки за деца под 3-годишна возраст.

1. Не купувајте „непроверени играчки“! (изразот во наводници се однесува на производи без декларација за потекло, без соодветна амбалажа без знак за безбеден производ...). Подобрo е да се купат скапи играчки, т.е. познат бренд во специјализирани продавници. Бидете особено внимателни ако купувате играчки на пазар или од други привремени продажни места

2. Прво прашајте, а потоа купете! Побарајте и пишани информации на витрината за играчки. Побарајте инструкции за работа, по можност во писмена форма. Предупредувањата треба да бидат на македонски јазик.

3. Меките животни и кукли треба да издржат миење. Очите, носот, копчињата и други детали треба да бидат добро обезбедени (прицврстени).

4. Не купувајте играчки направени од крeвка, кршлива пластика. Децата под 3 години имаат потреба од играчки кои треба да се особено издржливи. Тие треба да бидат отпорни на кршење кога детето ја фрла, ја удара или ја гризе.

5. Фрлете ја тенката пластична амбалажа пред да стигне до детето. Фрлете ги скршените играчки, исто така.

6. Отстранете ги сите пластични обележувачи или нишки кои ги држат лизгачите со цени. Малите нешта што можат да паднат, да се одвојат, може да бидат опасни за детето ако ги стави во уста.

7. Бидете внимателни со предметите во детските „чоколадни јајца“. Постои опасност да се заглават во грлото на детето.

8. Играчките не треба да имаат никакви испакнати делови што се залепени бидејќи може да се откачат или да се заглават во дишните патишта, ако детето ги голтне.

9. Земете ја играчката во вашите раце. Ако материјалот со кој е полнета е зрнест (на пример со пластични монистра) или ако чувствувате зрнесто полнење, тоа е опасна играчка за детето. Прашајте го продавачот со кој материјал е исполнета играчката. Не смее да има рабови кои можат лесно да се распараат. Обидете се да повлечете малку. Слабата точка на меките животни најчесто е спојот на нозете.

10. Топчињата и другите кружни објекти треба во најдобар случај да бидат со дијаметар поголем од 5 сантиметри.

11. Бидете сомничави кон меката пластика која има мирис, бидејќи може да се случи играчката да содржи штетни хемикалии.

12. Маички, боички и моливи наменети за мали деца треба да бидат соодветно означени. Моливите за возрасни може да бидат опасни за децата кои го цицаат или го лижат прстот, но и доколку се цртаат со молив по кожата.

13. Играчките не смеат да содржат жици или конци подолги од 22 сантиметри. Ова важи за играчки за мали деца како на пр. детски колиби и детски колички кои имаат петелки, јазли или нешто друго што може да се претвори во јамка околу вратот на детето.

14. Кога детето почнува да се потпира со раце и со колена во креветчето, (приближно во шестиот месец), извадете ги играчките од креветот. Децата може да се заплеткаат со нив и да предизвикаат самозадушвање.

15. Обидете се да избегнете играчки што произведуваат силен звук. Пиштолите, мобилните телефони и имитациите на музички инструменти, може да го оштетат слухот на детето.

Уредник на студијата: Наташа Доковска.

Во комплетирањето на содржината учествуваше тимот на „Новинари за човекови права“ и „Здружението за социјални иновации и одржлив развој РАДАР“

Сите права се задржани. За објавување, препечатување или користење на делови од брошурата или на целата брошура, побарајте согласност од издавачот.